

Audit Quality and Financial Constraints

Gholamhossein Mahdavi¹

1. Professor, Department of Accounting, School of Economic, Management & Social Sciences, Shiraz University,
Shiraz, Iran
ghmahdavi@rose.shirazu.ac.ir

Najmeh Rastegari²

2. Ph.D. Candidate in Accounting, School of Economic, Management & Social Sciences, Shiraz University,
Shiraz, Iran
najmeh_rastegari@yahoo.com

Abstract

The objective of this research is to study the relationship between audit quality and financial constraints of the companies Listed on Tehran Stock Exchange. Financial constraints were calculated by localized index measured by Tehrani and Hesarzadeh (2009). To measure the audit quality, three criteria were used: the size of auditing firm, auditor's tenure and the auditor's expertise in industry. In order to test the research hypotheses, 100 companies listed on Tehran Stock Exchange, in the period of 2006 – 2013, were selected as samples. Multiple logistic regression model was used to test the research hypothesis. Data analysis was performed using Eviews software version 7. The results revealed that there was a significant and positive relationship between auditing firm size and auditor's tenure, and financial constraints. Otherwise, there was a significant negative relationship between auditor's expertise in industry and financial constraints. In general, the findings of the research indicated that audit quality affects financial constraints.

Keywords: Audit Firm Size, Auditor Tenure, Auditor's Expertise in Industry, Audit Quality, Financial Constraints

کیفیت حسابرسی و محدودیت در تأمین مالی

غلامحسین مهدوی^۱، نجمه رستگاری^{۲*}

۱- استاد بخش حسابداری، دانشکده اقتصاد مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
ghmahdavi@rose.shirazu.ac.ir
۲- دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده اقتصاد مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
najmeh_rastegari@yahoo.com

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و محدودیت در تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. محدودیت در تأمین مالی با استفاده از شاخص بومی شده را تهرانی و حصارزاده (۱۳۸۸) محاسبه کردند. برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی از سه معیار اندازه مؤسسه حسابرسی، تداوم انتخاب حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت استفاده شده است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، تعداد ۱۰۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳-۱۳۸۵ به عنوان نمونه انتخاب شد. فرضیه‌های پژوهش با استفاده از الگوی رگرسیون لجستیک چندمتغیره آزمون شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Eviews نسخه ۷ انجام شد. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد اندازه مؤسسه حسابرسی و تداوم انتخاب حسابرس، رابطه مستقیم و معناداری با محدودیت در تأمین مالی دارد؛ ولی رابطه تخصص حسابرس در صنعت با محدودیت در تأمین مالی، معکوس و معنادار است. به‌طور کلی، نتایج پژوهش نشان داد کیفیت حسابرسی در محدودیت در تأمین مالی اثرگذار است. این پژوهش با بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و محدودیت در تأمین مالی به مبانی نظری پژوهش می‌افزاید.

واژه‌های کلیدی: اندازه مؤسسه حسابرسی، تخصص حسابرس در صنعت، تداوم انتخاب حسابرس، کیفیت حسابرسی، محدودیت در تأمین مالی

مقدمه

توانایی شرکت در دستیابی به منابع مالی درون‌سازمانی و برون‌سازمانی برای سرمایه‌گذاری و اجرای طرح‌های توسعه‌ای از عوامل اصلی رشد سودآوری محسوب می‌شود. شرکت‌ها در زمان نیاز به منابع مالی جدید، با منابع درون‌سازمانی شامل سود انباشته و ذخایر یا با منابع برون‌سازمانی مانند ایجاد بدهی و یا انتشار سهام، منابع ضروری خود را تأمین می‌کنند. عامل مهم در تصمیم‌گیری شرکت برای نحوه تأمین مالی، هزینه آن است [۳۶].

هزینه تأمین مالی برای شرکت‌های با محدودیت تأمین مالی^۱، بیشتر است [۲۱، ۲۶]. محدودیت تأمین مالی نیز مانعی برای سرمایه‌گذاری و رشد شرکت است [۴۳، ۵۸]. شرکت‌های با محدودیت تأمین مالی، تمایل بیشتری به نگهداشت وجه نقد دارند و سطح بیشتری از مانده وجه نقد را نگهداری می‌کنند [۲۶]. عوامل مختلفی باعث ایجاد محدودیت تأمین مالی می‌شود. عدم تقان اطلاعاتی و مشکلات نمایندگی، مهم‌ترین عواملی است که در تخصیص منابع مالی به شرکت اثرگذار است [۳۳، ۵۳، ۵۷، ۶۲]. یکی از راه‌های کاهش هزینه نمایندگی، حسابرسی مستقل صورت‌های مالی است. نتایج پژوهش‌های متعدد نشان داده است حسابرسی و کیفیت مطلوب آن باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین گروه‌های صاحب‌منافع در شرکت‌ها می‌شود [۴، ۹، ۱۱، ۴۵]. عدم تقان اطلاعاتی با شاخص‌های کیفیت حسابرسی مانند دوره تصدی حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت، رابطه منفی دارد [۴]. کاهش کیفیت حسابرسی به نوبه خود، سبب کاهش شفافیت اطلاعاتی و کاهش کیفیت گزارشگری مالی سالانه می‌شود [۶، ۲۰] و سرانجام کیفیت

گزارشگری مالی ضعیف، عدم تقان اطلاعاتی بین فعالان بازار را افزایش می‌دهد؛ بنابراین، کیفیت حسابرسی در ساختار سرمایه شرکت مؤثر است [۱۲].

انجام حسابرسی با کیفیت زیاد، عاملی حیاتی برای شرکت‌هایی است که قصد افزایش وجه خود را دارند. تقاضای شرکت برای حسابرسی با کیفیت زیاد، با نیازهای مالی و اهرم مالی شرکت، رابطه دارد [۱۰، ۴۱]. با بهبود کیفیت گزارشگری مالی شرکت، سرمایه‌گذاران، به شرکت، اعتماد بیشتری می‌کنند و آن شرکت راحت‌تر می‌تواند برای تأمین نیازهای مالی خود، به تأمین مالی با بازار سهام اقدام کند [۵۵]. افزایش کیفیت حسابرسی سبب افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران به گزارشگری مالی می‌شود و احتمال دستیابی شرکت به وجه ضروری افزایش می‌یابد [۴۵].

هدف اصلی این پژوهش، بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی در محدودیت تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، پرسش اصلی پژوهش این است که آیا انجام حسابرسی صورت‌های مالی با مؤسسات بزرگ حسابرسی باعث کاهش محدودیت تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌شود؟ پرسش دیگر این است که آیا ویژگی‌های حسابرس مانند تداوم انتخاب حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت، تأثیری در محدودیت در تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؟

جنبه نوآوری این پژوهش در این است که اگرچه تأثیر عواملی مانند ساختار هیأت مدیره [۴۷] و کیفیت گزارشگری مالی [۵۶] در محدودیت تأمین مالی در پژوهش‌هایی بررسی شده است، پژوهشی، داخلی یا خارجی، مشاهده نشد که تأثیر کیفیت حسابرسی را در

تعریف فازاری^۴ و همکاران (۱۹۸۸) است. براساس تعریف آنها، تمام شرکت‌ها را می‌توان شرکت‌های با محدودیت مالی تلقی کرد؛ اما سطوح محدودیت‌های مالی متفاوت است (نقل از کنعانی امیری، ۱۳۸۶). معیارهای زیادی برای تفکیک شرکت‌ها به دو دسته شرکت‌های با محدودیت تأمین مالی و شرکت‌های بدون محدودیت تأمین مالی وجود دارد. در پژوهش‌های پیشین از معیارهایی مانند میزان پرداخت سود سهام [۲۴]، نسبت پرداخت سود سهام [۳، ۲۵]، نسبت جریان نقد [۴۸] و لگاریتم طبیعی فروش [۶۰] برای طبقه‌بندی شرکت‌ها به شرکت‌های با محدودیت تأمین مالی و بدون محدودیت تأمین مالی استفاده شده است.

محدودیت در تأمین مالی با عوامل مختلفی ایجاد می‌شود. از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در تخصیص منابع مالی به شرکت، عدم تقارن اطلاعاتی و مشکلات نمایندگی است [۳۳، ۵۳، ۵۷]. با استقرار ساز و کارهای کاهنده عدم تقارن اطلاعاتی و مشکلات نمایندگی، محدودیت تأمین مالی کمتر می‌شود. یکی از این ساز و کارها، حسابرسی مستقل صورت‌های مالی است.

نظریه تقاضا برای کیفیت حسابرسی از آنجا ناشی می‌شود که بین مدیران شرکت و مالکان آن تضاد منافع وجود دارد. افزایش هزینه‌های نمایندگی به دلیل نبود تمرکز مالکیت و نبود نظارت مؤثر مالکان، سبب افزایش تقاضا برای انجام حسابرسی با کیفیت بهتر می‌شود [۵]. حسابرسی و کیفیت مطلوب آن سبب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین گروه‌های صاحب منافع در شرکت‌ها می‌شود [۴، ۹، ۱۲، ۴۵].

با وجود تلاش‌های انجام‌شده برای تعریف کیفیت حسابرسی، تعریف جامعی برای آن وجود ندارد. این

محدودیت تأمین مالی بررسی کرده باشد؛ از این‌رو، اهمیت این پژوهش این است که نشان می‌دهد شاخص‌های کیفیت حسابرسی چه تأثیری در محدودیت تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

در این پژوهش، ابتدا مبانی نظری و پیشینه پژوهش، در ادامه، فرضیه‌ها و روش پژوهش؛ سپس نتایج آزمون فرضیه‌های تدوین‌شده براساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش و در بخش پایانی، خلاصه نتایج پژوهش و پیشنهادهاى مربوط ارائه شده است.

مبانی نظری

محدودیت تأمین مالی از مباحثی است که به‌طور وسیع در مبانی مالی درباره آن بحث شده است [۳۳]. محدودیت تأمین مالی به معنای ناتوانی شرکت در تأمین مالی وجوه برای سرمایه‌گذاری‌های مطلوب خود است. این ناتوانی در تأمین وجوه لازم ممکن است ناشی از ناتوانی برای استقراض، انتشار سهام یا مشکل نقدشدن دارایی‌ها باشد [۴۴]. شرکت‌ها زمانی با محدودیت تأمین مالی روبه‌رو هستند که تأمین مالی برون‌سازمانی با هزینه زیادی انجام شود [۲۴]. محدودیت تأمین مالی با تنگنای مالی^۱، تنگنای اقتصادی^۲ و خطر ورشکستگی^۳ یکسان نیست؛ هرچند این موارد با محدودیت تأمین مالی رابطه دارد [۴۴].

تعریف‌های متعددی از شرکت‌های با محدودیت تأمین مالی مانند شرکت‌های با مشکل نقدینگی بیشتر، شرکت‌های با محدودیت توزیع سود سهام، شرکت‌های با دسترسی کمتر به بازار سرمایه و هزینه تأمین مالی بیشتر وجود دارد [۲۱]. کامل‌ترین و صریح‌ترین تعریف،

1. Financial Distress
2. Economic Distress
3. Bankruptcy Risk

4. Fazzari

به‌عنوان معیارهای کیفیت حسابرسی استفاده کرده‌اند [۷]. از معیارهای کاربردی دیگر برای کیفیت حسابرسی، می‌توان به نوع گزارش حسابرسی اشاره کرد. پژوهشگرانی مانند هرمانسون^۲ و همکاران (۲۰۰۷) و دیلویت^۳ (۲۰۱۰) از انتشار گزارش غیرمقبول به‌عنوان شاخصی برای کیفیت حسابرسی یا استقلال حسابرس استفاده کرده‌اند. در این پژوهش از اندازه مؤسسه حسابرسی، تداوم انتخاب حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت به‌عنوان شاخص‌های کیفیت حسابرسی استفاده شده است.

اندازه مؤسسه حسابرسی: مؤسسات حسابرسی بزرگ‌تر، انگیزه بیشتری برای انجام حسابرسی با کیفیت بهتر دارند؛ زیرا این مؤسسات به کسب شهرت بیشتر علاقه‌مندند و نگران از دست دادن مشتری خود هستند. گمان می‌رود چنین مؤسساتی به دلیل دسترسی به منابع و امکانات بیشتر برای آموزش حسابرسان خود و انجام آزمون‌های مختلف، خدمات حسابرسی را با کیفیت بهتری ارائه می‌کنند [۱۶]. مؤسسات بزرگ حسابرسی، شهرت بیشتری دارند و معمولاً هزینه بیشتری را صرف آموزش کارکنان خود برای ارائه خدمات حسابرسی با کیفیت بهتر می‌کنند و کنترل کیفی قوی‌تری دارند. این مؤسسات برای افزایش کیفیت حسابرسی خود، سرمایه‌گذاری زیادی انجام می‌دهند [۱۹]. نتایج پژوهش حساس یگانه و آذین‌فر (۱۳۸۹) نشان داد بین کیفیت حسابرسی و اندازه مؤسسه حسابرسی، رابطه معکوس و معنادار وجود دارد [۸]. نتیجه پژوهش چن و هسو (۲۰۰۹) نشان داد رابطه مثبتی بین اندازه حسابرس و کیفیت حسابرسی در مؤسسات بزرگ حسابرسی نسبت به مؤسسات کوچک حسابرسی وجود دارد؛ اما این تفاوت درباره مؤسسات متوسط حسابرسی نسبت به

مسأله، نشان می‌دهد کیفیت حسابرسی، تعریف پیچیده‌ای دارد و برداشت‌های افراد مختلف از آن، متفاوت است [۵۹]. دی‌آنجلو (۱۹۸۱) کیفیت حسابرسی را ارزیابی و استنباط حسابرس از احتمال کشف و گزارش موارد تحریف مهم در صورت‌های مالی یا سیستم حسابداری صاحبکار تعریف می‌کند [۱۶]. مطابق تعریف دیویدسان و نئو (۱۹۹۳) کیفیت حسابرسی، توانایی حسابرس در کشف و رفع تحریف‌های با اهمیت و دستکاری در سود خالص گزارش شده است [۱۵]. پالمروس (۱۹۸۸) کیفیت حسابرسی را برحسب میزان اعتباردهی حسابرسی تعریف می‌کند؛ بنابراین کیفیت حسابرسی به‌عنوان عاری بودن صورت‌های مالی حسابرسی شده از تحریف‌های مهم تعریف می‌شود. قابلیت اطمینان به صورت‌های مالی حسابرسی شده، کیفیت حسابرسی را نشان می‌دهد.

امکان اندازه‌گیری و مشاهده کیفیت حسابرسی قبل از انجام حسابرسی و یا در حین حسابرسی وجود ندارد؛ بنابراین برای ارزیابی کیفیت حسابرسی، به شاخص‌هایی نیاز است [۵۹]. اندازه مؤسسه حسابرسی یکی از شاخص‌های مدنظر برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی است که با استفاده از متغیر دو ارزشی سنجیده می‌شود. استفاده از متغیر دو ارزشی ممکن است به خوبی، تفاوت بین سایر مؤسسات را نشان ندهد یا اینکه اختلاف اندازه مؤسسات به میزانی نباشد که بتوان با اطمینان، برخی را بزرگ و برخی دیگر را کوچک در نظر گرفت؛ به همین دلیل، معیارهای دیگری برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی معرفی شده است.

باود و ویلکنز^۱ (۲۰۰۴) از معیارهای دیگری شامل سهم بازار، تعداد صاحبکاران، تعداد شرکای مؤسسه، مجموع دارایی‌ها و سود عملیاتی مؤسسه حسابرسی

2. Hermanson
3. Deloitte

1. Bauwhede & Willekens

تأثیر کیفیت حسابرسی در هزینه بدهی شرکت‌های فنلاندی را برای نمونه‌ای شامل ۲۵۰۰۰ سال - شرکت در بازه زمانی ۲۰۰۶-۱۹۹۹ بررسی کرد. معیارهای کیفیت حسابرسی شامل انجام حسابرسی با چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی، حسابرسی به وسیله حسابرسان خبره و حضور بیشتر از یک حسابدار رسمی در ساختار مؤسسه حسابرسی بود. نتایج پژوهش وی نشان داد در صورت انجام حسابرسی شرکت با چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی و حسابرسان خبره، نرخ بهره بدهی کاهش می‌یابد. حضور بیشتر از یک حسابدار رسمی در ساختار مؤسسه حسابرسی، تأثیر معناداری در نرخ بهره بدهی نداشت [۳۹]. ایترادیس (۲۰۱۲) رابطه کیفیت حسابرسی با محافظه‌کاری، هزینه نمایندگی و هزینه حقوق صاحبان سهام در دو کشور آفریقای جنوبی، با مقررات عرفی و کشور برزیل، با قوانین ضابطه‌مند را در بازه زمانی ۲۰۱۰-۲۰۰۵ بررسی کرد. ۲۷۰ شرکت آفریقای جنوبی و ۲۲۸ شرکت برزیلی به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. نتایج پژوهش وی نشان داد شرکت‌های حسابرسی شده با مؤسسات حسابرسی بزرگ در آفریقای جنوبی، سود محافظه‌کارانه‌تری دارند؛ ولی در شرکت‌های برزیلی، چنین رابطه معناداری وجود ندارد. در هر دو کشور، شرکت‌های حسابرسی شده با مؤسسات حسابرسی بزرگ، اقلام تعهدی اختیاری و هزینه حقوق صاحبان سهام کمتری دارند [۳۴]. فرضیه اول این پژوهش به‌صورت زیر تدوین می‌شود:

بین اندازه مؤسسه حسابرسی و محدودیت تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، رابطه معناداری وجود دارد.

تداوم انتخاب حسابرسان: به عوامل تعیین‌کننده استقلال حسابرسان همواره باید توجه شود. مدت تصدی حسابرسان، یکی از مواردی است که توجه زیادی به آن

مؤسسات کوچک صدق نمی‌کند [۱۳]. نتیجه پژوهش چوی و همکاران (۲۰۰۹) برای شرکت‌های امریکایی نیز نشان‌دهنده رابطه مستقیم اندازه مؤسسه حسابرسی با کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی است [۱۴]. نتیجه پژوهش فرانسویس و یو (۲۰۰۹) نیز در بررسی نمونه‌ای شامل شرکت‌های امریکایی نشان داد شرکت‌های حسابرسی شده با چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی، کیفیت حسابرسی بهتری دارند [۲۷]. احمدپور و همکاران (۱۳۸۹) تأثیر حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی در هزینه تأمین مالی با بدهی را برای نمونه‌ای شامل ۱۱۹ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۸۲ بررسی کردند. اندازه مؤسسه حسابرسی، شاخص کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شد. نتایج پژوهش آنان نشان داد بین استقلال اعضای هیأت مدیره و هزینه بدهی، رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد؛ اما رابطه دوگانگی مدیرعامل و هزینه بدهی، معکوس و معنادار است. وجود سهامداران نهادی عمده در ترکیب سهامداران و نظارت کارای آنها، تأثیر معناداری در کاهش هزینه بدهی دارد؛ اما کیفیت حسابرسی، چنین تأثیری ندارد [۱]. کردستانی و رحیمی (۱۳۸۹) رابطه کیفیت حسابرسی با هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت سود را برای ۱۰۱ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۶-۱۳۷۸ بررسی کردند. اندازه مؤسسه حسابرسی، شاخص کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شد. شرکت‌هایی که سازمان حسابرسی، آنها را حسابرسی کرده است، شرکت‌های با کیفیت حسابرسی بهتر در نظر گرفته شد. نتایج پژوهش نشان داد بین کیفیت حسابرسی و هزینه سرمایه سهام عادی شرکت‌ها، رابطه معناداری وجود ندارد. ارتباط بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود نیز معنادار نیست [۴۲]. کارجالین (۲۰۱۱)

شده است [۴۹]. تداوم انتخاب حسابرس ممکن است سبب کاهش استقلال و کیفیت حسابرسی شود [۵۴]؛ البته کمران^۱ و همکاران (۲۰۰۵) معتقدند تداوم انتخاب حسابرس موجب می‌شود حسابرس به مرور، دانش خاص بیشتری کسب کند و در نتیجه، صلاحیت حرفه‌ای و کیفیت حسابرسی او افزایش یابد [۱۱]. بل و همکاران (۲۰۱۵) تأثیر تصدی مؤسسه حسابرسی و خدمات حسابرسی نشده در کیفیت حسابرسی را برای نمونه‌ای شامل ۲۶۵ شرکت امریکایی بررسی کردند. نتیجه پژوهش آنان نشان داد حسابرسی نخستین، کیفیت اندکی دارد و در سال‌های بعد، کیفیت حسابرسی، اندکی افزایش می‌یابد؛ اما با طولانی شدن زمان تصدی حسابرس، کاسته می‌شود؛ البته، این کاهش کیفیت حسابرسی برای صاحبکاران خصوصی است [۸]. وون و همکاران (۲۰۱۴) تأثیر چرخش اجباری حسابرسان در کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی را در بازه زمانی ۲۰۱۰-۲۰۰۶ برای شرکت‌های کره جنوبی بررسی کردند. اقلام تعهدی اختیاری غیرعادی به عنوان شاخص کیفیت حسابرسی انتخاب شد. نتایج، نشان‌دهنده تأثیر معنادار چرخش اجباری حسابرسان در کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی بود [۴۳]. فرضیه دوم این پژوهش به صورت زیر تدوین می‌شود:

بین تداوم انتخاب حسابرس و محدودیت در تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، رابطه معناداری وجود دارد.

تخصص حسابرس در صنعت: عبارت از آگاهی و دانش خاص مؤسسه حسابرسی در صنعت برای درک بهتر فعالیت صاحبکار و ریسک حسابرسی است [۴۰]. نتایج پژوهش‌های پیشین نشان داد حسابرسان متخصص

در صنعت نسبت به حسابرسانی که در صنعت متخصص نیستند، خدمات حسابرسی با کیفیت بهتری ارائه می‌کنند [۴، ۶۱]. رابطه مثبتی بین تخصص حسابرس در صنعت و معیارهای مستقیم و غیرمستقیم کیفیت حسابرسی مشاهده شده است [۴]. یوآن و ژنگ (۲۰۱۴) چگونگی تأثیر تخصص حسابرس در صنعت را در رابطه دوره تصدی حسابرس و کیفیت حسابرسی بررسی کردند. نتیجه پژوهش آنان، نشان‌دهنده رابطه غیرخطی بین دوره تصدی حسابرس و کیفیت حسابرسی بود؛ البته، در صورتی که دوره تصدی حسابرس بیشتر از سه سال نباشد. رابطه مستقیم و معناداری نیز بین تخصص حسابرس در صنعت و کیفیت حسابرسی به شرط کمتر بودن دوره تصدی حسابرس از سه سال مشاهده شد. در صورت بیشتر بودن این دوره از سه سال، هیچ رابطه‌ای بین این دو متغیر مشاهده نشد [۶۱]. حاجیها و سبحانی (۱۳۹۲) رابطه کیفیت حسابرسی و هزینه سرمایه برای ۹۱ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران را در بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۳۸۳ بررسی کردند. از نسبت سود به قیمت تعدیل شده صنعت به عنوان شاخصی برای هزینه سرمایه و از معیارهای اندازه مؤسسه حسابرسی، تخصص صنعت حسابرس و دوره تصدی حسابرس به عنوان شاخص کیفیت حسابرسی استفاده شد. نتیجه پژوهش آنان نشان داد اندازه مؤسسه حسابرسی، تخصص صنعت حسابرس و دوره تصدی حسابرس به مدت چهار سال، هزینه سرمایه را کاهش می‌دهد [۲۹]. فرضیه سوم این پژوهش به صورت زیر تدوین می‌شود: بین تخصص حسابرس در صنعت و محدودیت در تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، رابطه معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

داده‌های ضروری شرکت‌ها برای تجزیه و تحلیل از بانک‌های اطلاعاتی ره‌آورد نوین و سایت رسمی بورس اوراق بهادار ایران گردآوری شده است. نمونه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. برای انتخاب نمونه پژوهش، محدودیت‌هایی به شرح زیر برای همگن بودن نمونه در نظر گرفته شده است و نمونه به روش نمونه‌گیری آماری هدفمند انتخاب شد:

شرکت‌هایی که تا پایان سال ۸۴ پذیرش شده باشند؛ شرکت‌هایی که پایان سال مالی آنها ۲۹ اسفندماه باشد؛ جزء بانک‌ها و مؤسسات مالی شامل شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ و لیزینگ‌ها نباشد؛ شرکت‌هایی که داده‌های مدنظر آنها در دسترس باشد؛ شرکت‌هایی که در سال‌های مدنظر، تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداده باشند.

با در نظر گرفتن محدودیت‌های بالا، تعداد ۱۰۰ شرکت با ترکیب ۱۱ شرکت از صنعت خودرو خدمات، ۱۴ شرکت از صنعت دستگاه‌های برقی، ۸ شرکت از صنعت کانی غیرفلزی، ۷ شرکت از صنعت فلزات اساسی، ۱۸ شرکت از صنعت دارویی، ۸ شرکت از صنعت شیمیایی، ۶ شرکت از صنعت رایانه، ۱۳ شرکت از صنعت سیمان، ۵ شرکت از صنعت کانی فلزی، ۵ شرکت از صنعت مواد غذایی بجز قند و شکر و ۵ شرکت از صنعت فرآورده‌های نفتی انتخاب شد. بازه زمانی پژوهش، سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۵ است. با استفاده از نرم‌افزار اکسل، داده‌های لازم، محاسبه و برای تجزیه و تحلیل آماده می‌شود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار Eviews نسخه ۷ انجام می‌شود.

متغیر وابسته

متغیر وابسته، محدودیت تأمین مالی است. در این پژوهش با توجه به هدف و پرسش پژوهش، محدودیت تأمین مالی، متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. دنگمی (۲۰۱۱) با بسط مطالعه کپلن و زینگالاس (۱۹۹۷)، شاخصی برای شناسایی شرکت‌های با محدودیت تأمین مالی ارائه کرد. با توجه به تفاوت شرایط اقتصادی و تجاری ایران با کشور آمریکا و کشورهای اروپایی، امکان استفاده از ضرایب حاصل از شاخص بالا وجود ندارد. در این پژوهش از شاخص بومی شده تهرانی و حصارزاده (۱۳۸۸) استفاده می‌شود. KZ بومی شده با توجه شرایط اقتصادی ایران براساس رابطه ۱ محاسبه می‌شود:

$$KZIR = 17.330 - 37.486C - 15.216Div + 3.394Lev - 1.402MTB$$

(۱)

که در آن، KZIR محدودیت تأمین مالی بومی شده، C موجودی نقد تقسیم بر کل دارایی‌ها، Div سود سهام پرداختی تقسیم بر کل دارایی‌ها، Lev نسبت اهرمی تقسیم بر کل دارایی‌ها و MTB نسبت کیوتوین است. روش استفاده از این شاخص به این ترتیب است که ابتدا، مقادیر واقعی در معادله شاخص KZ وارد و مقدار KZ محاسبه می‌شود. با مرتب کردن مقادیر از کوچک‌ترین (پنجک اول) به بزرگ‌ترین (پنجک آخر)، مطابق جدول (۱) شرکت‌های با محدودیت تأمین مالی را می‌توان تعیین کرد. در این پژوهش از روش ایجاد متغیرهای مصنوعی (دو ارزشی) برای تعیین شرکت‌های با محدودیت استفاده شده است.

جدول (۱) روش تمیز شرکت‌های محدود در

تأمین مالی با استفاده از شاخص KZ

احتمال محدودیت در تأمین مالی	پنجک اول	پنجک دوم	پنجک سوم	پنجک چهارم	پنجک پنجم
صفر تا	تا ۲۰٪	تا ۴۰٪	تا ۶۰٪	تا ۸۰٪	تا ۱۰۰٪
شرکت‌هایی که در این پژوهش به عنوان محدود در تأمین مالی در نظر گرفته شده‌اند.	۲۰٪	۴۰٪	۶۰٪	۸۰٪	۱۰۰٪
				*	*

متغیر مستقل

متغیر مستقل در این پژوهش، شاخص‌های کیفیت حسابرسی است. اندازه مؤسسه حسابرسی، تداوم انتخاب حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت، شاخص‌های کیفیت حسابرسی هستند. در این پژوهش، مشابه پژوهش علوی طبری و همکاران (۱۳۸۸)، نونهال نهر و همکاران (۱۳۸۹)، ابراهیمی کردلر و همکاران (۱۳۹۲)، سجادی و همکاران (۱۳۹۲) و مهدوی و همکاران (۲۰۱۱) اندازه مؤسسه حسابرسی، متغیر موهومی در نظر گرفته شده است که در صورت حسابرسی شرکت به وسیله سازمان حسابرسی، عدد یک و در غیر این صورت، صفر به آن اختصاص داده می‌شود. تداوم انتخاب حسابرس، تعداد سال‌های متوالی است که یک حسابرس، مسئولیت حسابرسی یک شرکت را بر عهده می‌گیرد [۵۳، ۵۵]. از صورت‌های مالی شرکت‌ها برای تعیین تداوم انتخاب حسابرس استفاده می‌شود. برای معیار تخصص حسابرس در صنعت از رویکرد سهم بازار به عنوان شاخصی برای تخصص حسابرس در صنعت استفاده می‌شود. سهم بازار حسابرسان براساس رابطه ۲ محاسبه می‌شود:

مجموع دارایی‌های همه صاحبکاران هر مؤسسه حسابرسی خاص در صنعت خاص

مجموع دارایی‌های همه صاحبکاران در صنعت

(۲)

مؤسساتی در این پژوهش به عنوان متخصص صنعت در نظر گرفته می‌شوند که سهم بازارشان که براساس رابطه بالا محاسبه شده است، بیشتر از $1/2 \times$ (شرکت‌های موجود در صنعت / ۱) باشد [۲۳].

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت: شرکت‌های کوچک، هزینه تأمین مالی برون‌سازمانی بیشتر و محدودیت تأمین مالی بیشتر نسبت به شرکت‌های بزرگ و در نتیجه، دسترسی محدودتری به بازارهای سرمایه دارند [۳۲]. اندازه شرکت برابر لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها است.

یافته‌ها

برای تجزیه و تحلیل اولیه داده‌ها، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین، میانه، بیشینه، کمینه و انحراف معیار در جدول (۲) ارائه شده است. آمار توصیفی، ارقام مربوط به شاخص‌های پراکندگی و مرکزی را نشان می‌دهد. اصلی‌ترین شاخص مرکزی میانگین است که نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع را نشان می‌دهد و شاخص مناسبی برای نمایش مرکزیت داده‌ها است. میانگین برای متغیر محدودیت در تأمین مالی برابر $6/82$ است که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها پیرامون این نقطه تمرکز یافته‌اند. میانه یکی دیگر از شاخص‌های مرکزی است که وضعیت داده‌ها را نشان می‌دهد. میانه متغیر محدودیت در تأمین مالی $5/52$ است که نشان می‌دهد نیمی از داده‌ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از آن هستند. انحراف معیار یکی از مهم‌ترین شاخص‌های پراکندگی و معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها از میانگین است. مقدار این شاخص برای متغیر محدودیت در تأمین مالی $6/22$ است.

برای آزمون وجود رابطه بین متغیرها از الگوی رگرسیونی لجستیک استفاده شده است. رگرسیون

لجستیک، زمانی کاربرد دارد که متغیر وابسته به صورت گسسته برای مثال دو ارزشی باشد. در این پژوهش، متغیر وابسته، پیوسته نیست و فقط یکی از دو ارزش صفر و یک را دارد؛ بنابراین، برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از الگوی رگرسیون لجستیک چندمتغیره استفاده شده است.

رگرسیون لجستیک برخلاف رگرسیون حداقل مربعات که فرضیه‌هایی برای خود دارد، از فرضیه‌های خاصی پیروی نمی‌کند. مهم‌ترین ویژگی الگوی رگرسیون لجستیک این است که نیازی به برقراری فرض‌های نرمال‌بودن و همسانی ماتریس‌های کوواریانس ندارد؛ به عبارت دیگر، در رگرسیون لجستیک، بررسی فرضیه‌هایی مانند واریانس همسانی و همبستگی پایایی، کاربرد ندارد. در رگرسیون لجستیک برای بررسی معناداری کلی الگوی رگرسیون از آماره کای دو یا کای مربع استفاده می‌شود. نیکویی برازش الگوی رگرسیون لجستیک با استفاده از آزمون هاسمر و لمشو بررسی می‌شود. از آماره والد که یک توزیع کای دو است، برای آزمون معناداری هر یک از ضرایب رگرسیون لجستیک استفاده می‌شود. بررسی تغییرات در متغیر وابسته به‌ازای تغییر در متغیرهای مستقل با شاخص‌هایی نظیر R^2 مک فادان و R^2 نگلکرک انجام می‌شود [۴۸].

فرضیه‌های پژوهش براساس الگوی رگرسیون چندمتغیره زیر آزمون می‌شود:

رگرسیون لجستیک برخلاف رگرسیون حداقل مربعات که فرضیه‌هایی برای خود دارد، از فرضیه‌های خاصی پیروی نمی‌کند. مهم‌ترین ویژگی الگوی رگرسیون لجستیک این است که نیازی به برقراری فرض‌های نرمال‌بودن و همسانی ماتریس‌های کوواریانس ندارد؛ به عبارت دیگر، در رگرسیون لجستیک، بررسی فرضیه‌هایی مانند واریانس همسانی و همبستگی پایایی، کاربرد ندارد. در رگرسیون لجستیک برای بررسی معناداری کلی الگوی رگرسیون از آماره کای دو یا کای مربع استفاده می‌شود. نیکویی برازش الگوی رگرسیون لجستیک با استفاده از آزمون هاسمر و لمشو بررسی می‌شود. از آماره والد که یک توزیع کای دو است، برای آزمون معناداری هر یک از ضرایب رگرسیون لجستیک استفاده می‌شود. بررسی تغییرات در متغیر وابسته به‌ازای تغییر در متغیرهای مستقل با شاخص‌هایی نظیر R^2 مک فادان و R^2 نگلکرک انجام می‌شود [۴۸].

فرضیه‌های پژوهش براساس الگوی رگرسیون چندمتغیره زیر آزمون می‌شود:

فرضیه‌های پژوهش براساس الگوی رگرسیون چندمتغیره زیر آزمون می‌شود:

رگرسیون لجستیک برخلاف رگرسیون حداقل مربعات که فرضیه‌هایی برای خود دارد، از فرضیه‌های خاصی پیروی نمی‌کند. مهم‌ترین ویژگی الگوی رگرسیون لجستیک این است که نیازی به برقراری فرض‌های نرمال‌بودن و همسانی ماتریس‌های کوواریانس ندارد؛ به عبارت دیگر، در رگرسیون لجستیک، بررسی فرضیه‌هایی مانند واریانس همسانی و همبستگی پایایی، کاربرد ندارد. در رگرسیون لجستیک برای بررسی معناداری کلی الگوی رگرسیون از آماره کای دو یا کای مربع استفاده می‌شود. نیکویی برازش الگوی رگرسیون لجستیک با استفاده از آزمون هاسمر و لمشو بررسی می‌شود. از آماره والد که یک توزیع کای دو است، برای آزمون معناداری هر یک از ضرایب رگرسیون لجستیک استفاده می‌شود. بررسی تغییرات در متغیر وابسته به‌ازای تغییر در متغیرهای مستقل با شاخص‌هایی نظیر R^2 مک فادان و R^2 نگلکرک انجام می‌شود [۴۸].

جدول (۲) نتایج آماری حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش

متغیرهای پژوهش	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری
ضریب ثابت	۰/۱۷۰	۱/۷۹۸	۰/۷۵
اندازه مؤسسه حسابرسی	۰/۷۱۵	۴/۱۲۴	۰/۰۰
تداوم انتخاب حسابرس	۱/۱۵۴	۲/۳۱۲	۰/۰۲
تخصص حسابرس در صنعت	-۱/۲۷۱	۱/۰۸۷	۰/۰۰
اندازه	۰/۳۲۱	۱/۴۸۰	۰/۱۴
ضریب تعیین مک فادان		۰/۴۲۵	
آماره نسبت درست‌نمایی خی دو	۴۰/۶۴۲	سطح معناداری	۰/۰۰۰
آماره هاسمر و لمشو	۷/۱۵۲	سطح معناداری	۰/۴۱۰

رگرسیون لجستیک برخلاف رگرسیون حداقل مربعات که فرضیه‌هایی برای خود دارد، از فرضیه‌های خاصی پیروی نمی‌کند. مهم‌ترین ویژگی الگوی رگرسیون لجستیک این است که نیازی به برقراری فرض‌های نرمال‌بودن و همسانی ماتریس‌های کوواریانس ندارد؛ به عبارت دیگر، در رگرسیون لجستیک، بررسی فرضیه‌هایی مانند واریانس همسانی و همبستگی پایایی، کاربرد ندارد. در رگرسیون لجستیک برای بررسی معناداری کلی الگوی رگرسیون از آماره کای دو یا کای مربع استفاده می‌شود. نیکویی برازش الگوی رگرسیون لجستیک با استفاده از آزمون هاسمر و لمشو بررسی می‌شود. از آماره والد که یک توزیع کای دو است، برای آزمون معناداری هر یک از ضرایب رگرسیون لجستیک استفاده می‌شود. بررسی تغییرات در متغیر وابسته به‌ازای تغییر در متغیرهای مستقل با شاخص‌هایی نظیر R^2 مک فادان و R^2 نگلکرک انجام می‌شود [۴۸].

در فرضیه سوم پژوهش بیان شده است که تخصص حسابرس در صنعت، رابطه مستقیم با محدودیت در تأمین مالی دارد. با توجه به مقدار آماره والد، ضریب متغیر اندازه مؤسسه حسابرسی و سطح معناداری، گفتنی است در سطح خطای پذیرفتنی ۵ درصد، بین تخصص حسابرس در صنعت و محدودیت در تأمین مالی، رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. دلیل آن نیز توانایی تسلط کافی حسابرس متخصص در شناخت مخاطرات مربوط به فعالیت شرکت‌های موجود در آن صنعت است که به ارائه حسابرسی با کیفیت تر منجر می‌شود. هرچه تخصص حسابرس در یک صنعت خاص بیشتر باشد، نشان‌دهنده سرمایه‌گذاری معنادار در آن صنعت از سوی مؤسسه حسابرسی است که به توسعه سابقه، فن و تخصص مؤسسه حسابرسی در آن صنعت خاص منجر می‌شود. این تخصص در صنعت موجب بهبود کیفیت مؤسسات خواهد شد.

نتایج پژوهش درباره تغییر کنترلی اندازه، نشان‌دهنده نبود رابطه معنادار بین اندازه شرکت با محدودیت در تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی پژوهش است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مسئله تأمین مالی شرکت‌ها، یکی از مهم‌ترین مباحث مطرح در مبانی نظری مالی است. تأمین منابع مالی برای انجام سرمایه‌گذاری‌های درازمدت و کوتاه‌مدت و اداره امور شرکت‌ها، بخش عمده‌ای از نگرانی‌های مدیران شرکت‌ها را تشکیل می‌دهد. محدودیت در تأمین مالی، مانعی برای سرمایه‌گذاری و رشد شرکت است. به دلیل اهمیت مسئله تأمین مالی برای شرکت‌ها، بررسی عوامل مؤثر در محدودیت در تأمین مالی، اهمیت زیادی دارد. یکی از این عوامل، کیفیت

در فرضیه اول پژوهش بیان شده است که اندازه مؤسسه حسابرسی، رابطه مستقیم با محدودیت در تأمین مالی دارد. با توجه به مقدار آماره والد، ضریب متغیر اندازه مؤسسه حسابرسی و سطح معناداری، گفتنی است در سطح خطای پذیرفتنی ۵ درصد، متغیر اندازه مؤسسه حسابرسی، تأثیر مستقیم و معناداری در محدودیت در تأمین مالی دارد. نتیجه آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد شرکت‌هایی که مؤسسه‌های حسابرسی بزرگ، آنها را حسابرسی کرده است، محدودیت در تأمین مالی بیشتری دارند. براساس مبانی نظری انتظار می‌رفت انجام حسابرسی به وسیله مؤسسه‌های حسابرسی بزرگ به دلیل اعتبار و وجهه و دسترسی به منابع و امکانات بیشتر، کیفیت بیشتری داشته باشد تا کیفیت گزارشگری و شفافیت اطلاعاتی افزایش و محدودیت در تأمین مالی کاهش یابد؛ اما نتیجه آزمون فرضیه اول با این موضوع سازگاری نداشت. افزایش کیفیت حسابرسی در سایر مؤسسه‌های حسابرسی که مؤسسه حسابرسی کوچک در نظر گرفته شدند، ممکن است دلیل این رابطه مستقیم بین اندازه مؤسسه حسابرسی و محدودیت در تأمین مالی باشد.

در فرضیه دوم پژوهش بیان شده است که تداوم انتخاب حسابرس، رابطه مستقیم با محدودیت در تأمین مالی دارد. با توجه به مقدار آماره والد، ضریب متغیر اندازه مؤسسه حسابرسی و سطح معناداری، گفتنی است در سطح خطای پذیرفتنی ۵ درصد، بین تداوم انتخاب حسابرس و محدودیت در تأمین مالی، رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. با افزایش تداوم انتخاب حسابرس، محدودیت در تأمین مالی شرکت‌ها بیشتر می‌شود. هرچه تداوم انتخاب حسابرس در شرکت افزایش یابد، ممکن است در استقلال و کیفیت کار حسابرسی تأثیرگذار باشد. این موضوع از دید بازار نیز نشانه‌ای منفی برای شرکت تلقی می‌شود.

محدودیت در تأمین مالی ندارد. نتایج پژوهش درباره متغیر کنترلی اندازه، نشان دهنده نبود رابطه معنادار بین اندازه شرکت با محدودیت در تأمین مالی شرکت های بورس است. این نتیجه با نتیجه پژوهش ستایش و همکاران (۱۳۹۲) سازگاری ندارد. یکی از دلایل احتمالی، ممکن است تفاوت تعریف متغیر اندازه باشد که در این پژوهش، از لگاریتم طبیعی مجموع دارایی ها استفاده شده است؛ ولی در پژوهش های مذکور، لگاریتم طبیعی ارزش بازار سهام به عنوان معیار اندازه شرکت به کار رفته است.

با توجه به نتایج حاصل، گفتنی است کیفیت حسابرسی، عامل بسیار مهمی در تعیین محدودیت در تأمین مالی شرکت ها است. افزایش کیفیت حسابرسی سبب کاهش نبود قطعیت، نامتقارنی اطلاعات و بهبود کیفیت گزارشگری مالی می شود؛ در نتیجه، دستیابی شرکت به منابع مالی راحت تر است. هدف اصلی حسابرسی مستقل صورت های مالی، اعتباربخشی به گزارش های مالی شرکت است؛ بنابراین، هرچه حسابرسی صورت های مالی با کیفیت بیشتری انجام شود، نگرش و اعتماد بازار به شرکت بهتر و زمینه رشد و توسعه شرکت فراهم می شود.

با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می شود: نتیجه آزمون فرضیه اول نشان داد شرکت هایی که مؤسسه های حسابرسی بزرگ، آنها را حسابرسی کرده اند، محدودیت بیشتری در تأمین مالی دارند؛ بنابراین، به این مؤسسه ها توصیه می شود در ارائه خدمات خود، دقت بیشتری کنند و کیفیت خدمات خود را بهبود بخشند تا آثار حسابرسی آنها، توانایی تأمین مالی شرکت ها را بهبود بدهد. نتیجه آزمون فرضیه دوم نشان داد تداوم انتخاب حسابرس، رابطه مستقیم و معنادار با محدودیت در تأمین مالی دارد؛ بنابراین، به

حسابرسی است. انجام حسابرسی با کیفیت مطلوب برای شرکت هایی که قصد افزایش وجوه خود دارند، بسیار مهم است. نتایج پژوهش های پیشین نشان داده است نیازهای مالی شرکت، تقاضا برای حسابرسی با کیفیت مطلوب را افزایش داده است [۴۳، ۱۲]؛ بنابراین، در این پژوهش، رابطه بین کیفیت حسابرسی و محدودیت در تأمین مالی بررسی شد.

نتیجه آزمون فرضیه اول پژوهش نشان داد اندازه مؤسسه حسابرسی، رابطه مستقیمی با محدودیت در تأمین مالی دارد؛ به عبارت دیگر، شرکت های حسابرسی شده به وسیله مؤسسه های حسابرسی بزرگ، محدودیت بیشتری در تأمین مالی دارند. حساس یگانه و آذین فر (۱۳۸۹) نیز در پژوهش خود به رابطه معکوس بین اندازه حسابرس و کیفیت حسابرسی دست یافتند [۲۹]. در پژوهش آنها نیز سازمان حسابرسی، مؤسسه حسابرسی بزرگ در نظر گرفته شده بود. نتیجه آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد تداوم انتخاب حسابرس، رابطه مستقیم و معنادار با محدودیت در تأمین مالی دارد. دلیل این رابطه مستقیم ممکن است تأثیر تداوم انتخاب حسابرس در استقلال حسابرس باشد. با افزایش دوره تصدی حسابرس، ممکن است استقلال حسابرس از آن متأثر شده باشد. این موضوع، نشانه ای منفی برای بازار تلقی می شود و شرکت در تأمین منابع مالی لازم، با محدودیت مواجه خواهد شد. نتیجه آزمون فرضیه سوم پژوهش نشان داد بین تخصص حسابرس در صنعت با محدودیت در تأمین مالی، رابطه معکوس وجود دارد. دلیل آن، توانایی و تسلط کافی حسابرس متخصص در صنعت در شناخت مخاطرات موجود در فعالیت های شرکت صاحبکار است که باعث می شود حسابرسی با کیفیت بهتری ارائه و در نتیجه، محدودیت در تأمین مالی کمتر شود. متغیر کنترلی اندازه نیز رابطه معناداری با

اثر سایر متغیرها مانند عدم تقارن اطلاعات در محدودیت در تأمین مالی، بررسی عوامل ایجادکننده محدودیت در تأمین مالی و ارائه راهکار برای برطرف کردن آنها.

این پژوهش با این محدودیت‌ها مواجه بوده است: در این پژوهش، طبقه‌بندی شرکت‌ها به شرکت‌های با محدودیت در تأمین مالی و شرکت‌های بدون محدودیت در تأمین مالی، براساس متغیر دو وجهی انجام شده است؛ بنابراین، در تعمیم نتایج باید جانب احتیاط را رعایت کرد. جامعه آماری این پژوهش شامل مؤسسات مالی و بانک‌ها نیست؛ بنابراین، تعمیم نتایج به صنعت خدمات بانکی و مالی با استفاده از این مطالعه امکان‌پذیر نیست.

References

- [1] Ahmadpour, A., Kashanipoor, M., & Shojaei, M.R. (2011). The effect of corporate governance and audit quality on cost of debt financing. *Journal of the Accounting and Auditing Review*. 17(62): 17-48. (in Persian).
- [2] Alavi Tabari, S.H., Khalife Soltan, S.A., & Shahbandian, N.(2011). Audit quality and earnings forecast. *Accounting Research*. 1(3): 22-35. (in Persian).
- [3] Almeida, H., Campello, M., & Weishach, M. (2004). The cash flow sensitivities to cash. *The Journal of Finance*. 59(4): 1777-1804.
- [4] Almutairi, A. R., Dunn, K. A., & Skantz, T. (2009). Auditor tenure, auditor specialization and information asymmetry. *Managerial Auditing Journal*. 24(7): 600 - 623.
- [5] Azibi, J., Tondeur, H., & Rajhi, M. (2010). Auditor choice and institutional investor characteristics after the Enron scandal in the french context. *International Journal of Accounting and Economics*. 2(1): 32-52.
- [6] Balsam, S., Krishnan, J., & Yang, J. (2003). Auditor industry specialization and earnings quality. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*. 22(2): 71-97.
- [7] Bauwhede, H.V., & Willekens, M. (2004). Evidence on (the lack of) audit quality differentiation in the private client segment

شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران توصیه می‌شود به دوره تصدی حسابرس و تأثیر آن در استقلال حسابرس توجه کنند و در صورت تغییر حسابرس، دلیل موجهی داشته باشند. نتیجه آزمون فرضیه سوم نشان داد بین تخصص حسابرس در صنعت با محدودیت در تأمین مالی، رابطه معکوس وجود دارد؛ بنابراین، به مؤسسات حسابرسی توصیه می‌شود دانش و تخصص خود را در یک صنعت خاص افزایش دهند تا شرکت‌های حسابرسی شده آنها با محدودیت در تأمین مالی کمتری مواجه شوند. با توجه به نتیجه کلی پژوهش، به سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار توصیه می‌شود هنگام تصمیم‌گیری برای خرید سهام، به معیارهای کیفیت حسابرسی توجه کنند؛ زیرا کیفیت حسابرسی از عوامل مؤثر در محدودیت در تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. به مدیران شرکت‌ها توصیه می‌شود برای ارائه گزارش‌های مالی با کیفیت به بازار، به معیارهای کیفیت حسابرسی توجه کنند. با توجه به وجود رابطه بین معیارهای کیفیت حسابرسی و محدودیت در تأمین مالی، به مدیران توصیه می‌شود در زمان انتخاب حسابرس برای حسابرسی صورت‌های مالی، به نوع مؤسسه حسابرسی، تخصص حسابرس در صنعت و تعداد سال‌های تصدی حسابرس، توجه داشته باشند.

با توجه به اهمیت کیفیت حسابرسی و محدودیت در تأمین مالی، انجام پژوهش‌های بیشتر در این موارد پیشنهاد می‌شود: مطالعه تأثیر سایر معیارهای کیفیت حسابرسی مانند رتبه کیفیت مؤسسات حسابرسی، اندازه‌گیری محدودیت در تأمین مالی با استفاده از معیارها و الگوهای دیگر مانند شاخص وایتد و وو (WW)، بررسی تأثیر هزینه نمایندگی در رابطه بین کیفیت حسابرسی و محدودیت در تأمین مالی، بررسی

- disclosure quality. *Review of Accounting Study*. 9(1): 35-58.
- [21] Eskandar, H., Moradi, M., & Elhaei Sahar, M. (2015). Sensitivity of external finance resources to cash flow under financial constraints: Replacement role of tangible fixed assets. *Asset Management and Financing*. 2(4): 11-126. (in Persian).
- [22] Ebrahimi Kordlar, A., & Rahmati, S. (2013). Review of the relation of auditor's size, tenure and industry specialization with stock liquidity. *Accounting Research*. 21: 38-51. (in Persian).
- [23] Etemadi, H., Azar, A. & Nazemi Ardakani, M. (2010). The role of auditor industry specialization on earnings management and future operational performance. *Journal of Accounting Knowledge*. 1(1): 9-28. (in Persian).
- [24] Fazzari, S.M., Hubbard, R.G., Petersen, C.B., & Blinder, A.S. (1988). Financing constraints and corporate investment. *Brooking Papers on Economic Activity*. 1: 141-195.
- [25] Faulkender, M., & Wang, R. (2006). Corporate financial policy and the value of cash. *The Journal of Finance*. 61(4): 1957-1990.
- [26] Foroghi, D & Farzadi, S. (2014). The effect of changes in cash flows on cash holdings regarding financing constraint facing the companies listed in Tehran Stock Exchange. *Asset Management and Financing*. 2(1): 21-36. (in Persian).
- [27] Francis, J.R., & Yu, M.D. (2009). Big 4 office size and audit quality. *The Accounting Review*. 84(5): 1521-1552.
- [28] George, R., Kabir, R., & Qian, J. (2011). Investment-cash flow sensitivity and financing constraints: an analysis of Indian business group firms. *Journal of Multinational Financial Management*. 21(2): 69-88.
- [29] Hajiha, Z., & Sobhani, N. (2013). Audit quality impact on cost of equity capital in companies accepted in Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting Knowledge*: 4(14): 129-146. (in Persian).
- [30] Hassas Yeganeh, Y., & Azinfar, K. (2013). Relationship between audit quality and auditor size. *Journal of the Accounting and Auditing Review*. 17(3): 85-102. (in Persian).
- of the Belgian audit market. *European Accounting Review*. 13(3): 501-522.
- [8] Bell, T.B., Causholli, M., & Knechel, W.R. (2015). Audit firm tenure, non-audit services and internal assessments of audit quality. *Journal of Accounting Research*. 53(3): 461-509.
- [9] Blazenko, G., & Scott, W.R. (1986). A model of standard setting in auditing. *Contemporary Accounting Reseach*. 3(1): 68-92.
- [10] Broye, G., & Weill, L. (2008). Does leverage influence auditor choice? A cross-country analysis. *Applied Financial Economics*. 18(9): 715-731.
- [11] Cameran, M.D., Vincenzo, D., & Merlotti, E. (2005). The audit firm rotation rule: A review of the literature. *Working Paper*. <http://ssrn.com/abstract=825404>.
- [12] Chang, X., Dasgupta, S., & Hilary, G. (2009). The effect of audit quality on financing decision. *The Accounting Review*. 84(4): 1085-1117.
- [13] Chen, Y., & Hsu, J. (2009). Auditor size, auditor quality, and auditor fee premiums: Further evidence from the public accounting profession. *Working Paper*, <http://ssrn.com/abstract=1325049>.
- [14] Choi, J.H., Kim, C., Kim, J.B., & Zang, Y. (2010). Audit office size, audit quality and audit pricing. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*. 29(1): 73-97.
- [15] Davidson, R.A., & Neu, D. (1993). A note on association between audit firm size and audit quality. *Contemporary Accounting Research*. 9(2): 479- 488.
- [16] DeAngelo, L. (1981). Auditor size and auditor quality. *Journal of Accounting and Economic*. 3(3): 183-199.
- [17] Deloitte, L. (2010). Advancing quality through transparency. Deloitte LLP Inaugural Report January.
- [18] Dongmi, L. (2011). Financial constraints: R & D investment and stock returns. *The Review of Financial Studies*. 24(9): 2974-3007.
- [19] Dopuch, N., & Simunic, D. (1980). The nature of competition in the auditing profession: A descriptive normative view. *Regulation and the Accounting Profession*. 34(2): 283-289.
- [20] Dunn, K., & Mayhew, B.W. (2004). Audit firm industry specialization and client

- Journal of Empirical research of Financial Accounting*. 1(1): 17-30. (in Persian).
- [43] Kwon, S.Y., Lim, Y., & Simnett, R. (2014). The effect of mandatory audit firm rotation on audit quality and audit fees: empirical evidence from the Korean audit market. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*. 33(4): 167-196.
- [44] Lamont, O., Polk, C., & Requejo, J.S. (2001). Financial constraints and stock returns. *The Review of Financial Studies*. 14(2): 529-554.
- [45] Lin, Z.J., & Ilu, M. (2009). The impact of corporate governance on auditor choice: Evidence from China. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 18(1): 44-59.
- [46] Mahdavi, Gh., Monfared Maharlouie, M., Ebrahimi, F., & Sarikhani, M. (2011). The impact of corporate governance on auditor choice. *International Journal Research of Finance and Economics*. 68: 129-139. (in Persian).
- [47] Mahdavi, Gh., & Rezaei, Gh. (2015). Examining the relationship between board structure and financing constraints for the companies listed on Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Research*. 17(1): 179-198. (in Persian).
- [48] Moyen, N. (2004). Investment-cash flow sensitivities: Constrained versus unconstrained firms. *Journal of Finance*. 59(5): 2061-2092.
- [49] Myers, J.N., Myers, L.A., & Omer, T.C. (2003). Exploring the Term of the auditor client relationship and the quality of earnings: A case for mandatory auditor rotation? *The Accounting Review*. 78(3): 779-800.
- [50] Nonahal Nahr, A.A., Jabbarzadeh Kangarluei, S., & Pourkarim, Y. (2010). The relationship between auditor quality and accrual reliability. *Journal of the Accounting and Auditing Review*. 17(3): 55-70. (in Persian).
- [51] Palmrose, Z. (1988). An analysis of auditor litigation and audit service quality. *The Accounting Review*. 63(1): 55-73.
- [52] Peng, C.Y.J., Lee, K.L., & Ingersoll, G.M. (2002). An introduction to logistic regression analysis and reporting. *The Journal of Education Research*. 96(1): 1-14.
- [53] Poncent, S., Steingress, W., & Vandebussche, H. (2010). Financial
- [31] Hermanson, D.R., Houston, R.W., & Rice, J.C. (2007). PCAOB inspections of smaller CPA firms: Initial evidence from inspection reports. *Journal of Accounting Horizons*. 21(2): 137-152.
- [32] Heshi, A., & Mazaherifard, K. (2013). Examining the relationship between audit firm size and audit quality. *Accounting Research*. 17: 34-51.
- [33] Hubbard, R.G. (1998). Capital market imperfections and investment. *Journal of Economic Literature*. 36(1): 193-225.
- [34] Iatridis, G.E. (2012). Audit quality in common-law and code-law emerging markets: Evidence on earnings conservatism, agency costs and cost of equity. *Emerging Markets Review*. 13(2):101-117.
- [35] Izadinia, N., Alimoradi, A., & Ghanizadeh, B. (2013). Audi quality. *Certified Public Accountant*. 21: 6-59. (in Persian).
- [36] Jafari Samimi, A., Khazaei, A., & Montazeri Shoorekchalli, J. (2014). The impact of financing method on profitability growth among Iranian firms. *Economic Strategy*. 2(7): 81-106. (in Persian).
- [37] Kanani Amiri, M. (2009). Investigation the relation between financial constraints and stock return in capital market of Iran. *Behavior Science*. 14(26): 26: 17-30. (in Persian).
- [38] Kaplan, S., & Zingales, L. (1997). Do financial constraints explain why investment is correlated with cash flow? *Quarterly Journal of Economics*. 112(1): 169-215.
- [39] Karjalainen, J. (2011). Audit quality and cost of debt capital for private firms: Evidence from Finland. *International Journal of Auditing*. 15(1): 88-108.
- [40] Kend, M. (2008). Client industry audit expertise: Towards a better understanding. *Pacific Accounting Review*. 20(1): 49-62.
- [41] Knechel, W.R., Niemi, L., & Sundgren, S. (2008). Determinants of auditor choice: Evidence from a small client market. *International Journal of Auditing*. 12(1): 65-89.
- [42] Kordestani, Gh., & Rahimi, M. (2011). Assess the determinants of the level of quality of financial reporting and economic effects on the capital market. *A Quarterly*

- Constantinides, Milt Harris and Rene Stulz (Eds)*. Handbook of the Economics of Finance Amsterdam: North Holland.
- [58] Tehrani, R., & Hesarzadeh, R. (2009). The impact of free cash flows and financial constraints on overinvestment and underinvestment. *Accounting Research*. 1(3): 50-67. (in Persian).
- [59] Titman, S., & Trueman, B. (1986). Information quality and the valuation of new issues. *Journal of Accounting and Economics*. 8(2): 159-172.
- [60] Whited, T.M., & Guojun, W. (2006). Financial constraints risk. *Review of Financial Studies*. 19(2): 531-559.
- [61] Yuan, R., & Zhang, X. (2014). Audit tenure, industry specialization and audit quality. *Journal of Shanghai Lixin University of Commerce*. 2: 3-15.
- constraints in China: Firm level evidence. *China Economic Review*. 21(3): 411-422.
- [54] Sajadi, S.H., Farazmand, H., & Tajodini, A. (2013). The effect of audit quality on cost of equity capital. *Journal of Empirical Research in Accounting*. 3(2):109-128. (in Persian).
- [55] Sajadi, S.H., NikKar, J., & Hajizadeh, S. (2013). The Effect of audit quality measures on investment risk in companies listed in TSE. *Journal of Audit Science*. 13(50): 23-42. (in Persian).
- [56] Setayesh, M.H., Rezaei, Gh., Ziyari, S., & Kazemnejad, F.(2013). Investigation the relationship between financial information quality and financial constraints for firms listed on TSE. *Quarterly Financial Accounting*. 5(19): 21-45. (in Persian).
- [57] Stein, J. (2003). Agency, Information and Corporate Investment, In George

